

Skolebørnene der blev skrevet ud af historien

Af Margit Egdal

Med fokus på skoleloven af 1814 bliver det ofte glemt, at store dele af landets børn allerede havde gået "i vore dages skole" i flere år, da 1814-loven kom. Det gælder landbobørnene, som det følgende handler om. Som en forløber for 1814-loven udstedtes 10. oktober 1806 "Provisorisk Reglement for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Siælland, Fyen, Lolland og Falster".

Det var 1814-loven, der blev skudt i gang på øerne. Hele skolereformen, alle de tiltag som forbindes med loven af 1814, trådte i kraft allerede efter 1806-loven – på landet på Sjælland, på Fyn, Lolland og Falster.

1806-loven kom imidlertid sent på året, og mange, mange ting skulle på plads, inden en så gennemgribende ny skole kunne begynde. I 1806 nåede man det ikke, nogle kom i gang 1807. De fleste begyndte i 1808. Som noget nyt skulle der oprettes en skolekommission, der skulle føre en forhandlingsprotokol. Mange af protokollerne er allerede digitaliseret og kan læses på Arkivalieronline.

Som det første gennemgik skolekommissionen børnenes skolevej, skole-distrikterne måtte inddeles, så ingen børn havde mere end ¼ mil til skolen. I vore dages målestok 1,883 km. Dernæst måtte kommissionen se på, om skolelæreren var duelig. Van han en værdig underviser, blev en af hans opgaver dagligt at føre protokol over børnenes fremmøde. Protokollen blev som det første gennemgået på alle skolekommissionens møder, og var der for stort fravær, måtte forældrene bøde med en mulkt. Det kostede at holde børnene hjemme, det var alvor, børnene *skulle* undervises.

Den nydannede skolekommission organiserede i tæt samarbejde med læreren indførelsen af den ny skoleordning. Til eksaminationen mødte hele kommissionen op i skolen, samtlige børn skulle overhøres og eksamineres. Og levede skolen og ikke mindst læreren nu op til alle de gode intentioner med det ny skolereglement?

Fra højeste sted blev skolevæsenet fulgt nøje. Skolekommissionen var statens redskab. Hyppige møder, halvårslige eller årlige detaljerede indberetninger blev indsendt. Her er detaljerede oplysninger om skolebygningen, indretningen, anskaffede lærebøger, regnebøger, katekismer, naturhistorier, pastor Thonbos meget udbredte bibelhistorie og sammes ABC. Her er børnene antal og deres kunnen opgjort. Nogle af børnene i første klasse kunne f.eks. skrive og læse skrift, mens alle børnene i anden klasse kunne skrive sammenskrift, dvs. hele ord og sætninger i modsætning til bogstaver.

Børnene i anden klasse lærte geografi, om jordkloden, om Europa, om Danmark. Måske var man også begyndt med syngøvelser.

Reglementet bliver til lov

Skolekommissionernes indberetninger gjorde indtryk. Skolereformen, der blev iværksat med det provisoriske reglement af 1806, var god og gennemprøvet, da det i 1814 blev ophøjet til lov for hele landet ved "Anordning for Almue-Skolevæsenet på Landet i Danmark".

Man havde gjort sine erfaringer siden 1806, lidt forbedringer var der i anordningen af 1814, gymnastikken kom til, men der var ikke meget at ændre i almueskolerne på øerne.

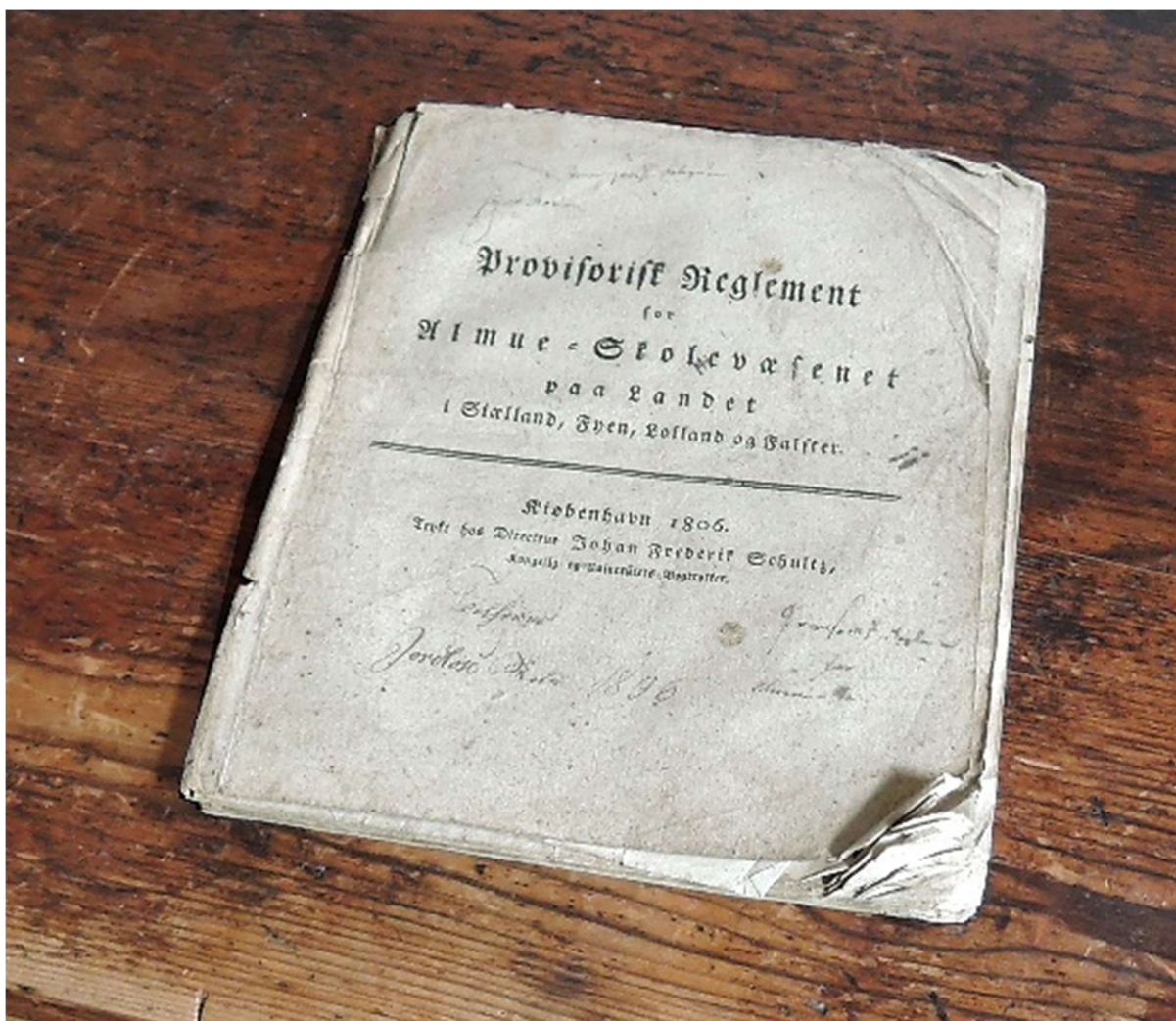
Reformen havde fundet sted år tilbage. For skolekommissionerne på øerne kom anordningen af 1814 blot som en meddelelse, skolevæsenet kørte allerede på skinner.

Overset

Reglementet af 1806 er overset, skønt det er det vigtigste i hele landsbyskolens historie i en stor del af riget. Reglementet af 1806 gjaldt som nævnt kun for Sjælland, Fyn, Lolland og Falster. Jylland var ikke med, det skete først med anordningen af 1814. Først jyderne kom med, kunne vi ikke godt fejre et landsdækkende skolejubilæum.

I 2014 fejrede vi det store 200-års jubilæum for skoleloven af 1814, som alle derfor kender. Man valgte at overse, at da havde store dele af landets børn gået i skole i årevis.

For børnene på øerne var 1814 ikke et år, der satte skel. Her gjorde skoleloven af 1814 stort set ingen forskel. Alligevel sker det over hele landet, at skolehistorie tager afsæt i loven af 1814, børnene, der sad på skolebænken efter 1806-loven, er skrevet ud af historien.

Skolereglementet fra 1806 som ændrede landsbyskolen til det, vi kender som vore dages skole. Foto Ulla Nyborg, Jordløse-Trunderup Lokalhistoriske Arkiv. "Jordløse Skole 1806" er der skrevet på forsiden – for 215 år siden.

Lektions Tabel.
Voldtofte Skole, fra 1te Novemb. 1808 til 1te Maj 1819.

<i>Leikens Klasse</i>	<i>Mandag.</i>	<i>Tirsdag.</i>	<i>Onsdag.</i>	<i>Torsdag.</i>	<i>Freddag.</i>	<i>Lørdag.</i>
<i>2de Klasse. Fra 3/8.</i>	<i>Andetids Sang Læsebogens 1te - Læsebogen Læsebogens</i>	<i>Dag af at læse 1te og 2de Læse- bogens</i>	<i>Læsebogen af Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogen af Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>
<i>9.</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>
<i>10. 11.</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>
<i>12.</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>	<i>Læsebogens Læsebogens Læsebogens</i>

Det allerførste skoleskema fra 1808 i Voldtofte Skole på Vestfyn. Her for ældste klasse. Dagen begynder med katekismus, men der er også undervisning i historie, geografi, naturhistorie, hovedregning, sang og forstandsøvelser. Til en begyndelse var der skolegang hver dag, men det blev hurtigt ændret til hver anden dags undervisning.

Artiklen er skrevet af Margit Egdal til "Slægtsforskeren" nr. 3, 2021.